

OPONENTSKÝ POSUDOK DIZERTAČNEJ PRÁCE

Autorka dizertačnej práce: RNDr. Hana Žufanová

Názov dizertačnej práce: Zjišťování a hodnocení kvality, efektivity a dopadů dalšího vzdělávání

Oponentka dizertačnej práce: doc. PaedDr. Mária Pisoňová, PhD.

Predložená dizertačná práca je svojim charakterom a zameraním významná pre predmet skúmania Andragogiky ako vednej disciplíny, ktorej súčasťou je predovšetkým problematika posgraduálneho vzdelávania dospelých. Pre prácu je príznačný okrem dôkladnej analýzy relevantných primárnych a sekundárnych domácich a zahraničných literárnych zdrojov aj záujem a osobná zainteresovanosť autorky na riešení predmetného výskumného problému, ktorým sa seriózne zaoberala už od r. 2005. Teoretická aj aplikačná časť práce korešponduje s jej názvom a cieľmi, pri čom kľúčové pojmy uvedené v názve práce, t.j. kvalita, efektivita a dopady ďalšieho vzdelávania autorka uchopila z deskriptívneho, nie kauzálneho pohľadu.

Štruktúra dizertačnej práce

Dizertačná práca svojim rozsahom a členením zodpovedá platnej STN norme 690, pretože obsahuje 149 normostrán vrátane príloh, je rozdelená do piatich kapitol, ktoré väčšinou na seba logicky nadväzujú a ich obsah korešponduje s názvom a cieľmi práce. Po formálnej stránke sa v nej vyskytujú určité nedostatky, ktoré ale nemajú závažný charakter.

Prvá kapitola je zároveň úvodom práce. Reflektuje východiská, význam a ciele celoživotného vzdelávania (s. 9) na základe relevantných zahraničných dokumentov, pri čom jednotlivé princípy autorka priamo konfrontuje s riadiacou praxou v podnikoch a organizáciách z pohľadu viacerých autorov (Baťa, Petříková, Liessmann, Beneš a ďalší). Aj keď ťažiskom práce je ďalšie vzdelávanie zamestnancov štátnej správy, verejnej správy a zamestnancov školstva, oceňujem jej snahu reflektovať príčiny nedostatkov v kvalite pregraduálneho, resp. základného vzdelávania (s. 11, 12). Okrem ich konkretizácie, ktoré opomínajú Liesmannovo chápanie pojmu „vedenie“ a následne aspekt etický, autorka uviedla aj dôsledky tohto stavu. Tie spočívajú v nutnosti suplovať spomínané vákuum vzdelávacími aktivitami v rámci procesu vzdelávania dospelých. V tejto súvislosti možno kladne hodnotiť komparáciu spomínaných myšlienok s tvrdeniami manažérov významných spoločností (s.13), ktoré ich len potvrdzujú. Na základe reflektovania uvedených skutočností autorka uvádza ako inšpiráciu britský model „Investors in People“, ktorý svojou podstatou reflektuje PDCA cyklus. Súhlasím s obsahom časti 1.1 Východiská, avšak zo štruktúrného hľadiska by som ju zaradila pred časť pojednávajúcu o modele „Investors in People“.

Úvodná časť práce 1.2 s názvom Cíl práce obsahuje jej ciele a hypotézy, resp. výskumné otázky, ktoré sa svojim charakterom skôr vŕiažu k aplikačnej, resp. výskumnej časti práce (s. 20-21).

Druhá kapitola práce s názvom Vzdělávání dospělých sa v časti 2.1 zaoberá charakteristikou súčasného stavu vzdelávania dospelých z hľadiska účinkov a úžitkov pre samotnú organizáciu, ako aj zamestnanca. Optikou viacerých autorov je uvedená previazanosť

investícií a ľudského kapitálu s cieľom maximalizovať efektivitu poskytovaných vzdelávacích aktivít.

Z hľadiska zamerania práce je dôležitá časť 2.1.3 Vzdelávací cyklus, ktorá obsahuje fázu definovania cieľov, plánovania vzdelávania, realizácie vzdelávacieho procesu a fázu hodnotenia výsledkov vzdelávania z pohľadu viacerých literárnych zdrojov. V tejto súvislosti možno odporučiť autorke ako východisko pri tvorbe vzdelávacieho cyklu uplatnenie princípov Kybernetickej pedagogiky vychádzajúcej z teórie systémov, na ktoré sa v praxi často zabúda. Na s. 30 je uvedené tvrdenie: „*Nejčastěji aplikovanou formou vzdělávání ve státní správě je vzdělávání mimo organizaci ve vzdělávacích institucích.*“ Z metodologického hľadiska ma zaujíma jeho pôvod.

Časť 2.2 obsahuje všetky relevantné zákonné a podzákonné legislatívne normy upravujúce problematiku vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania v Českej republike. Jej súčasťou je aj legislatívne vymedzenie cieľových skupín respondentov, ktoré tvoria zamestnanci správnych úradov, zamestnanci územných samosprávnych celkov a zamestnanci rezortu školstva. Z hľadiska logickej nadväznosti jednotlivých kapitol sa domnievam, že táto časť spolu s vymedzením cieľa práce a hypotéz mala byť súčasťou aplikačnej časti, teda tretej kapitoly.

Oceňujem podrobné a pomerne presné uvedenie charakteristík modelov hodnotenia výsledkov vzdelávania (2.3.1), ako aj štandardné nástroje zisťovania kvality vo vzdelávaní (2.3.2), ktoré sú súčasťou podkapitoly 2.3 s názvom Metodiky řízení kvality. Autorka ich rozpracovaním dôsledne prepojila teoretické poznatky na aplikačnú časť práce, ako dôležitého východiska pre ďalšie vedecké skúmanie. Vzhľadom k tomu, že najmä v tejto časti sa často vyskytujú pojmy hodnotenie a evaluácia ma zaujíma názor autorky na ich význam z hľadiska posudzovania kvality vzdelávacieho procesu.

Kladne hodnotím podrobné rozpracovanie metodiky podľa Kirkpatricka z dôvodu jeho zamerania na zisťovanie výsledkov, resp. dopadov vzdelávania z hľadiska posudzovania ich efektívnosti. Pomerne presne je interpretovaná na s. 48-51 metodika merania výkonnosti BSC (Balanced Scorecard). Tá je v odbornej literatúre považovaná za vyvážený systém merania výkonnosti umožňujúci aj integráciu ďalších prístupov. V tejto súvislosti len dodávam, že meranie výkonnosti podnikových procesov v sebe koncentruje aj Zairiho a Sinclairov päťstupňový model merania podnikovej výkonnosti. Vyzdvihujem tiež, že autorka nezabudla na charakteristiku normy ISO 9004, resp. ISO IWA2 špecificky zameranú na oblasť vzdelávania.

Tretia kapitola práce má výskumný charakter. V časti 3.1 autorka mapuje vývoj definovania troch možných smerov výskumu, ktorých prípadnú realizáciu konfrontovala v predvýskume. Hlavnými metódami zisťovania bola komparácia dát o metódach zisťovania spätnej väzby zameranej na kvalitu vzdelávania poskytovaného v rámci celoživotného vzdelávania dospelých jednotlivými inštitúciami. Následne bolo realizované dotazníkové šetrenie, analýza webových stránok a ďalších verejne dostupných zdrojov informácií o inštitúciách ponúkajúcich ďalšie vzdelávanie a napokon riadený rozhovor (s. 61). Z uvedeného vyplýva, že kvantitatívne zisťovanie deskriptívneho charakteru bolo interpretované prostredníctvom kvalitatívnej analýzy. Výber výskumnej vzorky je prehľadne uvedený v tabuľke 5 na s. 64. V časti 3.2.4.1 autorka najskôr analyzovala používané nástroje zisťovania kvality inštitúciami, ktoré nie sú zaradené podľa školského zákona, čo kvantifikovala prostredníctvom obrázku 3 na s. 68. Obdobným spôsobom postupovala pri analýze nástrojov zisťovania kvality inštitúciami, ktoré sú zaradené podľa školského zákona (časť 3.2.4.2). Získané výsledky následne vyhodnotila prostredníctvom analýzy SWOT, v rámci ktorej jednotlivé údaje zaradila medzi silné a slabé stránky a hrozby a príležitosti. Z hľadiska použiteľnosti získaných

dát v praxi by som odporučila použiť spomínanú analýzu zvlášť pre jednotlivé cieľové skupiny.

Pomerne náročnejšie z hľadiska kvalitatívneho vyhodnotenia bolo porovnanie miery použitia evaluačných metód a nástrojov zisťovania efektivity a kvality v štátnej a verejnej správe. K overeniu platnosti stanovených hypotéz autorka použila dotazníkové šetrenie, resp. špecifický otvorený dotazník a ďalšie už uvedené metódy. Výber vzorky respondentov je odôvodnený a číselne vyjadrený v tabuľkách 6, 7 a 8 na s. 84-85. Všetky relevantné zistenia sú uvedené prostredníctvom ďalších ilustrácií (grafov a tabuliek) prehľadne a zrozumiteľne spracovaných a následne interpretovaných prostredníctvom SWOT v časti 3.3.5 Shrnutí výsledkov šetrení na s. 110-117. Isté pochybnosti mám o spôsobe vyhodnocovania platnosti hypotéz vzhľadom k tomu, že išlo o riešenie deskriptívneho, nie kauzálneho, resp. relačného výskumného problému v pravom zmysle slova.

Štvrtá kapitola práce je z dôvodu množstva získaných výskumných dát veľmi dôležitá a potrebná. Závety a odporúčania do praxe sú formulované zrozumiteľne a korešpondujú s výsledkami empirického zisťovania. Konštatujem, že autorka vhodným spôsobom dedukovala mieru využitia získaných informácií v praxi.

Záver

Predmetnú dizertačnú prácu hodnotím z hľadiska jej aktuálnosti, využiteľnosti výsledkov v praxi, ako aj spôsobu jej spracovania veľmi kladne. Autorka pracovala s dostatočným množstvom literárnych prameňov, pri čom boli evidentné jej osobné skúsenosti s riešenou problematikou. Preukázala schopnosť komparovať vedecké tvrdenia s praktickými zisteniami aj keď občas sklízla do roviny zovšeobecnenia jej subjektívnych názorov (s. 29, 30, 34 a pod.). Jednotlivé časti práce týkajúce sa najmä modelov zisťovania kvality v procese vzdelávania a niektoré výskumné zistenia odporúčam autorke publikovať v odbornej literatúre.

Okrem otázky uvedenej v texte posudku sa chcem spýtať, ako chápe autorka rozdiel medzi pojmami kvalita a efektivita, nakoľko deskriptor kľúčového pojmu efektivita nie je uvedený v prílohe C.

Konštatujem, že získané výsledky môžu tvoriť cenné portfólio pre ďalšie vedecké skúmanie v andragogike, školskom a podnikovom manažmente.

Predložená dizertačná práca spĺňa stanovené požiadavky na tento typ vedeckej práce a preto ju odporúčam prijať k obhajobe.

V Bratislave 20.10.2012

doc. PaedDr. Mária Pisoňová, PhD.